

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízdila a soudkyň JUDr. Milada Tomkové a JUDr. Kateřiny Šimáčkové v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 424/16, Praha 2, o žalobě na ochranu proti nečinnosti správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 7. 2012, č. j. 10 A 16/2012 - 14,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

[1] Žalobce se žalobou ze dne 19. 1. 2012 domáhal toho, aby Městský soud v Praze „zakázal žalovanému pokračovat v porušování žalobcova práva na doručení vyrozumění o stížnosti a aby mu přikázal, aby obnovil stav před zásahem, k lednu 2011, kdy vypršela lhůta k vyřízení tohoto podání, doručeného poštovní cestou 3. listopadu (vlastní značka MS031111/3), a aby neprodleně vydalo rozhodnutí o vznesené otázce (správnost vyřízení stížnosti)“. Žalobu odůvodnil tak, že podle zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“), musí žalovaný vyřizovat podání, jejichž obsahem je nesouhlas se způsobem vyřízení stížnosti ve věci vyřizované předsedou krajského soudu, a poukazoval na ustanovení § 172 a § 173 zákona o soudech a soudcích. Žalobce v listopadu 2011 podal stížnost na vyřízení stížnosti na vadný rozvrh práce a na údajné zasahování předsedy Okresního soudu ve Strakonicích do řízení. Žalobce ale nebyl vyrozuměn předsedou Krajského soudu v Českých Budějovicích o

výsledku přešetření jeho stížnosti. Žalobce proto tvrdil, že má právní zájem na prošetření způsobu vyřízení jeho stížnosti, protože okresní soud dodnes používá vadný rozvrh práce a doručuje žalobci písemnosti nepředvídatelným způsobem, přičemž do jednotlivých řízení nezákonně zasahuje předseda tohoto soudu.

[2] Městský soud v Praze usnesením ze dne 31. 1. 2012, č. j. 10 A 16/2012 - 6, vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku ve výši 2000 Kč ve lhůtě 10 dnů od doručení výzvy. Usnesením ze dne 20. 2. 2012, č. j. 10 A 16/2012 - 9, městský soud dále vyzval žalobce k předložení listin, kterých se dovolával ve své žalobě ze dne 19. 1. 2012.

[3] Podáním ze dne 8. 2. 2012 žalobce žádal o osvobození od soudních poplatků.

[4] Městský soud v Praze usnesením ze dne 17. 7. 2012, č. j. 10 A 16/2012 - 14, žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků. V odůvodnění popsal žádost stěžovatele o prošetření rozvrhu práce Okresního soudu ve Strakonicích. Městský soud konstatoval, že žalobce nemá dostatečné finanční prostředky, přesto však žalobci nepřiznal osvobození od soudních poplatků, neboť podle jeho názoru žalobce zneužívá toho, že byl v minulosti od soudních poplatků osvobozován. Zvláštní důvod pro nepřiznání osvobození od soudních poplatků městský soud shledal v povaze sporů, které žalobce před správními soudy vede. Městskému soudu je přitom z jeho činnosti známo, že žalobce vede řadu sporů s veřejnými institucemi ohledně zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“). Tyto spory přitom nejsou podle závěru městského soudu takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem žalobcovy životní sféry, neboť se ani nepřímo netýkají žalobcova majetku, jeho životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Žalobcovy spory jsou vyvolány jeho zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Městský soud neshledal důvod pro to, aby náklady na vedení takových sporů za žalobce nesl stát. Osvobození od soudních poplatků podle městského soudu nemá vést k tomu, aby nemajetné osoby vedly spory podle své libosti, nýbrž má zajistit, aby tyto osoby v případě, kdy je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), mohly i přes nedostatek finančních prostředků soudní spor vést. Městský soud v Praze odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, a uvedl, že je nutné vždy zvážit okolnosti každého sporu. Na jednu stranu právo na informace městský soud považuje za účinný nástroj ke kontrole orgánů veřejné moci, na druhou stranu městský soud nepřehlédl, že výkon tohoto práva mající kverulační či zjevně šikanózní charakter paralyzující povinný subjekt může popřít smysl a účel tohoto práva. Jeden z nástrojů bránící těmto negativním důsledkům městský soud spatřoval v tom, že takovému žalobci není přiznáno osvobození od soudních poplatků. Městský soud dále uvedl, že důvodem pro odklon od stávajícího přístupu, kdy stěžovateli opakovaně přiznával osvobození od soudních poplatků, je narůstající počet jím vedených sporů a jeho samoúčelný postup v těchto řízeních nesvědčících o tom, že se snaží o vyřešení sporu, když zpochybňuje i dílčí úkon správního orgánu nebo správního soudu.

II. Kasační stížnost

[5] Proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 7. 2012, č. j. 10 A 16/2012 - 14, žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojil kasační stížností ze dne 31. 7. 2012, ve které tvrdil,

že městský soud necituje jediné žalobní tvrzení. Stěžovatel dále poukazoval na to, že městský soud přehlédl skutečnost, že daný případ se týká sporu vyvěrajícího ze zákona o soudech a soudcích, nikoli ze zákona o svobodném přístupu k informacím. Stěžovatel se dále dovolával dikce zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."), podle které lze nepřiznat osvobození od soudních poplatků jen tehdy, pokud je návrh zjevně neúspěšný, nikoli z důvodu „povahy sporů", jak uvádí městský soud. Městský soud stěžovateli nevysvětlil, které ustanovení právního předpisu mu právní domáhat se ochrany před zásahem žalovaného. Stěžovatel nesouhlasí s použitím obratu „životní sféra", neboť se nejedná o žalobu na ochranu osobnosti. Stěžovatel rovněž rozporuje odkaz městského soudu na rozsudek Nejvyššího správního soudu, který se dle jeho závěru týkal jiné věci, je nesprávný a navíc není právně závazný pro další případy. Městský soud rovněž stěžovateli neobjasnil, v čem je předmětný spor samoúčelný. Na závěr stěžovatel uváděl, že městský soud jej nesprávně poučil o možnosti podat kasační stížnost, která však podle jeho názoru není přípustná, z důvodu nespravedlivosti procesu před městským soudem však požadoval zásah Nejvyššího správního soudu.

[6] Vyjádření žalované nebylo vyžadováno s ohledem na skutečnost, že se jedná o kasační stížnost směřující proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků, tudíž se z povahy věci týká výlučně právní sféry stěžovatele – srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 72/2009 - 144.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud hodnotí kasační stížnost jako přípustnou, neboť byla podána osobou oprávněnou (ustanovení § 102 s. ř. s.), opírá se o důvody uvedené v ustanovení § 103 s. ř. s., a není nepřípustná ani z jiných důvodů plynoucích z ustanovení § 104 s. ř. s.

[8] Na okraj pak Nejvyšší správní soud ještě uvádí, že stěžovatelův názor o nepřípustnosti kasační stížnosti proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků je nesprávný. Soud zde odkazuje na svou rozhodovací praxi (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 As 40/2004 - 97, všechna rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), podle které rozhodnutí o nepřiznání osvobození od soudních poplatků nelze podřadit pod rozhodnutí podle ustanovení § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. (rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení), neboť tímto rozhodnutím se rozhoduje o podstatném procesním právu účastníka řízení. Stěžovatel byl o přípustnosti kasační stížnosti opakovaně a řádně poučován, svého práva podat kasační stížnost ostatně hojně využívá (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011 - 22, z poslední doby rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, č. j. 6 Ads 15/2011 - 143), ačkoli tvrdí, že kasační stížnost proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků není přípustná.

[9] Nejvyšší správní soud v posuzované věci nepožadoval zaplacení soudního poplatku ani zastoupení advokátem pro řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy je předmětem kasačního přezkumu usnesení, jímž nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků, by totiž trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku či na podmínce povinného zastoupení znamenalo jen další řetězení téhož problému (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37).

[10] Nejvyšší správní soud proto přistoupil k posouzení kasační stížnosti v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a důvody kasační stížnosti. Námitkami kasační stížnosti se bude zdejší soud zabývat v pořadí, v jakém byly uvedeny v rekapitulační části tohoto rozsudku. Vzhledem k tomu, že stěžovatel neoznačil, pod které důvody ve smyslu ustanovení § 103 s. ř. s. podřazuje své kasační námitky, zdejší soud je posoudí podle jejich obsahu (srov. usnesení zdejšího soudu č. j. 1 As 7/2004 - 47 ze dne 18. 3. 2004). Stěžovatelovu kasační argumentaci Nejvyšší správní soud podřazuje pod kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., neboť stěžovatel dovozuje nezákonnost rozhodnutí Městského soudu v Praze o nepřiznání osvobození od soudních poplatků.

[11] Nejvyšší správní soud uvádí, že stížnostní důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. je dán, pokud soud při svém rozhodování aplikoval na posuzovanou věc jiný právní předpis (normu), než který na věc dopadá, nebo pokud byl soudem sice aplikován správný právní předpis, avšak nebyl správně vyložen. O nesprávné posouzení právní otázky může jít také tehdy, pokud by byl vyvozen nesprávný právní závěr z jinak správně zjištěného skutkového stavu věci.

[12] Nejvyšší správní soud proto napadené usnesení Městského soudu v Praze podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a v rozsahu kasační stížnosti podle ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. přezkoumal, přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Vedly ho k tomu následující úvahy:

[13] Poukazuje-li stěžovatel na to, že městský soud necitoval žalobní tvrzení, musí Nejvyšší správní soud konstatovat, že v napadeném usnesení se městský soud zabýval procesní otázkou, tj. zda lze stěžovateli přiznat osvobození od soudních poplatků či nikoli. Meritorní otázkou, tj. zda je žalovaný nečinný a žaloba důvodná, se proto městský soud za dané procesní situace nemohl zabývat, neboť by tím nahrazoval - po vyřešení podmínek řízení - v budoucnosti případně vydaný rozsudek. Citování jednotlivých žalobních tvrzení by pro posouzení procesní otázky nemělo jakýkoli význam.

[14] Dovolává-li se stěžovatel toho, že jeho žaloba ze dne 19. 1. 2012 se týká zákona o soudech a soudcích, nikoli zákona o svobodném přístupu k informacím, jak uvedl městský soud, musí Nejvyšší správní soud konstatovat, že městský soud ne zcela přesně uchopil předmět řízení. Jak totiž vyplývá z žaloby stěžovatele ze dne 19. 1. 2012, stěžovatel se výslovně dovolával zákona o soudech a soudcích ohledně nevyřízení jeho podání. Nejvyšší správní soud si ale ověřil, že v předmětném podání z 29. 10. 2011, které nebylo dle názoru stěžovatele žalovaným vyřízeno a jež na výzvu městského soudu stěžovatel dodatečně předložil, stěžovatel *„požadoval přešetření činností Okresního soudu ve Strakonicích ohledně jím vyžadovaných informací, neboť ty neměly být stěžovateli dodány v důsledku pokynu předsedy okresního soudu, čemuž se stěžovatel brání žalobou“*. Za situace, kdy stěžovatel běžně používaným termínům přiřazuje zcela odlišný význam (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, č. j. 6 Ads 15/2011 - 143), kdy nelze zcela bezpečně určit příslušný typ žalobního řízení, jež hodlá stěžovatel iniciovat (v posuzovaném případě by se mohlo jednat jak o žalobu na ochranu proti nečinnosti správního orgánu, tak i o žalobu na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo

donucením správního orgánu s ohledem na formulaci petitu – srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 7. 2009, č. j. 7 Aps 2/2009 - 197), kdy v jediném podání se stěžovatel vyjadřuje ke zcela rozličným právním otázkám (např. v podání ze dne 29. 10. 2011 se dovolává postupu jak podle zákona o soudech a soudcích, tak i podle zákona o svobodném přístupu k informacím), by bylo zrušení napadeného usnesení městského soudu ryze formalistické, zvláště když městský soud dospěl ve vztahu ke stěžovateli ke správným závěrům a předmět řízení alespoň zčásti zachytil. Za takového situace naopak Nejvyšší správní soud považuje za správné úvahy městského soudu vhodným způsobem doplnit či korigovat – přiměřeně usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 4. 2009, č. j. 8 Afs 15/2007 - 75.

[15] V posuzovaném případě stačí podle názoru Nejvyššího správního soudu nad rámec odůvodnění obsaženého v napadeném usnesení městského soudu uvést, že stěžovatelova stížnost se týkala rovněž zákona o soudech a soudcích, přičemž z podání stěžovatele ze dne 29. 10. 2011 (stížnost adresovaná žalovanému) vyplývá, že je vedeno snahou stěžovatele vyvolat jakékoli řízení buď u správního orgánu, nebo případně následně u správního soudu, jak se tomu stalo i v posuzovaném případě, přičemž stěžovatel je veden potřebou ověřit si správnost fungování veřejné správy neustálým vršením různých podání, přípisů a žalob. Nejvyšší správní soud v tomto směru odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 3. 2012, č. j. 6 As 14/2012 - 14, podle něhož *„se stěžovatelem je nutno souhlasit v tom, že má právo bránit se krokům správního orgánu, resp. správního soudu. Ale tato obrana práv musí být podle názoru Nejvyššího správního soudu smysluplná v tom směru, aby byla efektivní a sloužila k racionální změně jeho právní sféry. Pokud stěžovatel brojí proti jakémukoli úkonu žalované nebo správního soudu, ačkoli mu tímto úkonem bylo materiálně vyhověno (bez ohledu na to, že i proti takovému rozhodnutí mu formálně svědčí právo podat správní žalobu, resp. kasační stížnost), nelze hovořit o efektivitě a smysluplnosti počínání stěžovatele v řízení před žalovanou nebo před správním soudem. Jinými slovy Nejvyšší správní soud nepovažuje za správný takový postup, který volí stěžovatel, když proti jakémukoli úkonu brojí návrhy na zahájení řízení, resp. kasační stížností, s argumentací, že tak naplňuje své ústavní právo přístupu k soudu a právo domáhat se přezkumu úkonu správního orgánu. Soudní přezkum a řízení o kasační stížnosti nemá sloužit podle závěru Nejvyššího správního soudu k tomu, aby si účastník řízení „ověřoval správnost“ rozhodnutí správního orgánu, resp. správního soudu, ale k účinnému domáhání se obrany před nezákonným rozhodnutím správního orgánu, resp. správního soudu, a k nápravě takového stavu. Postup stěžovatele, kterým se domáhá „ověřování správnosti“ lze doložit i na předmětné žalobě ze dne 26. 4. 2010 směřující proti druhému rozhodnutí žalované ze dne 14. 4. 2010, č. j. 1030/10. Tímto rozhodnutí žalovaná nezprostila určeného advokáta jeho povinností vyplývajících z předchozího rozhodnutí žalované ze dne 29. 3. 2010, č. j. 799/10 (žalobně též napadeného), tudíž toto rozhodnutí se nemohlo jakýmkoli způsobem negativně projevit na právní sféře stěžovatele, protože pouze potvrdilo stav nastolený předcházejícím rozhodnutí žalované ze dne 29. 3. 2010, č. j. 799/10, o určení advokáta. Efektivní a smysluplnou obranu veřejných subjektivních práv podle Nejvyššího správního soudu nepředstavuje postup stěžovatele, který po žalované požaduje určení advokáta pro zastupování v řízení (většinou pro řízení o ústavní stížnosti před Ústavním soudem), proti vyhovujícímu rozhodnutí žalované podává žalobu, přičemž vůči jakémukoli rozhodnutí správního soudu brojí opravnými prostředky (různě stěžovatelem označenými). Proti rozhodnutím Nejvyššího správního soudu následně podává ústavní stížnost k Ústavnímu soudu, přičemž k zastupování v řízení žádá žalovanou o určení*

advokáta. I proti tomuto určení dalšího advokáta brojí žalobce další žalobou ke správnímu soudu. Toto „řetězení" správních a soudních řízení lze dokumentovat na následujícím případě. Rozhodnutím žalované ze dne 6. 3. 2008, č. j. 519/08, byl stěžovateli určen advokát. Proti tomuto rozhodnutí žalované brojil žalobou ze dne 7. 4. 2008. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 1. 9. 2009, č. j. 10 Ca 186/2009 - 62, nebylo žalobci přiznáno osvobození od soudních poplatků. Proti tomuto usnesení Městského soudu v Praze brojil stěžovatel kasační stížností, která byla zamítnuta rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2009, č. j. 3 Ads 108/2009 - 82. Proti tomuto rozsudku Nejvyššího správního soudu podal stěžovatel ústavní stížnost, kterou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 12. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 656/10. K zastupování v řízení o ústavní stížnosti před Ústavním soudem stěžovatel žádal žalovanou o určení advokáta. Rozhodnutím ze dne 10. 3. 2010, č. j. 611/10, žalovaná určila stěžovateli advokáta JUDr. Ing. Jana Kotila. Následným rozhodnutím ze dne 6. 4. 2010, č. j. 900/10 toto určení žalovaná zrušila. Obě rozhodnutí stěžovatel napadl dalšími správními žalobami – věci jsou zapsány nyní u Městského soudu v Praze pod spisovými značkami 7 A 74/2010, 7 A 130/2011. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 11. 2011, č. j. 7 A 130/2011 - 70, je napadeno další kasační stížností stěžovatele ze dne 5. 12. 2011, věc je vedena před zdejším soudem pod sp. zn. 2 As 26/2012. Účelovost postupu stěžovatele v řízeních před krajským soudem dokládá i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, č. j. 6 Ads 15/2011 - 143, v rámci kterého byl popsán přístup stěžovatele, jenž napadal i usnesení Krajského soudu v Brně, jímž byl stěžovatel osvobozen od soudních poplatků s argumentací (stěžovatel v dané věci podal celkem pět kasačních stížností proti 9 rozhodnutím krajského soudu), že o osvobození od soudních poplatků v daném řízení v minulosti nepožádal, ačkoli dalším podáním osvobození od soudních poplatků sám požadoval. Nejvyššímu správnímu soudu z jeho rozhodovací činnosti ve vztahu ke stěžovateli a Krajskému soudu v Brně je přitom známo, že stěžovatel v jiných řízeních brojil proti tomu, aby byl vyzýván k úhradě soudních poplatků, ačkoli předtím v jiných řízeních dokládal různá podání o své špatné majetkové situaci, na základě nichž by mu mělo být podle jeho názoru přiznáváno osvobození od soudních poplatků automaticky bez toho, aby pro každé řízení musel svou majetkovou situaci dokládat. Poukazuje-li stěžovatel v rámci kasační stížnosti na vady doručování, proti kterým má právo se bránit, nemůže ani s tímto Nejvyšší správní soud souhlasit. Nejvyššímu správnímu soudu je z jeho rozhodovací činnosti známo, že stěžovatel s doručováním správními soudy nesouhlasí a podává námitky neúčinnosti doručení, které jsou krajskými soudy shledány jako nedůvodné, proti čemuž stěžovatel brojí dalšími kasačními stížnostmi, které jsou nepřípustné - srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 6. 2011, č. j. 6 Ads 68/2011 - 48. Např. v usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6. 12. 2011, č. j. 5 A 294/2011 - 42 (jímž rovněž nebylo stěžovateli přiznáno osvobození do soudních poplatků a proti němuž stěžovatel také brojil kasační stížností, která byla zamítnuta rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 3. 2012, č. j. 6 As 10/2012 - 16) bylo popsáno, že stěžovatel trvá na nesprávnosti doručení písemnosti, ačkoli ta mu byla následně doručena správně. Nejvyšší správní soud stěžovateli neupírá možnost bránit se proti nesprávnému doručování, obranu stěžovatele však neshledává účelnou a smysluplnou v případě, kdy mu zásilka byla následně správně doručena, jak ostatně připouští stěžovatel ve své argumentaci v podání ze dne 30. 12. 2011. Totožnou argumentaci zaujímá Nejvyšší správní soud ke stanovisku stěžovatele o tom, že může požadovat nařízení jednání, na které se potom z důvodu své majetkové situace nedostaví, přičemž žádá o ustanovení zástupce. Nejvyšší správní soud je toho názoru, že stěžovateli svědčí právo účasti na jednání soudu a že mu svědčí právo souhlasit s tím, aby bylo od jednání soudu upuštěno. Ani toto právo však nelze chápat pouze formálně bez ohledu na okolnosti případu. Účastník řízení, kterému tato práva náleží, musí podle názoru

Nejvyššího správního soudu uvážit, jestli bude na jednání trvat a v tom případě se ho i účastnit, anebo nikoli. Pokud však stěžovatel trvá na nařízení jednání, ačkoli již při podání své žádosti ví, že se jednání nebude z důvodu své nemajetnosti účastnit, nesvědčí to ve smyslu výše uvedeného o smysluplném uplatňování tohoto práva. Stejný závěr Nejvyšší správní soud zaujímá i ve vztahu ke stěžovatelovým opakovaným návrhům na určení lhůty k provedení procesního úkonu, neboť stěžovatel tento institut zneužívá k tomu, aby o jeho věci a různých návrzích bylo přednostně rozhodováno bez ohledu na to, zda v řízení skutečně k nějakému průtahu došlo či nikoli.“

[16] V posuzovaném případě se podle názoru Nejvyššího správního soudu jedná o obdobný případ formálního uplatňování práva kverulačního typu, neboť stěžovatel postupně vršením různých podání u různých orgánů veřejné moci podle zákona o soudech a soudcích, případně jiných právních předpisů, mj. brojí proti rozvrhu práce Okresního soudu ve Strakonicích, ačkoli rozvrh práce samotný není napadnutelný žalobou podle ustanovení § 65 s. ř. s. – srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 9. 2012, č. j. 1 As 48/2012 - 28. Podáním ze dne 29. 10. 2011 rovněž stěžovatel obchází příslušné opravné prostředky předvídané procesními předpisy dopadajícími na dané řízení, neboť stěžovatel brojí proti tomu, že v jeho věcech je údajně rozhodováno podle pokynu předsedy Okresního soudu ve Strakonicích.

[17] Brojí-li stěžovatel proti tomu, že městský soud mu podle jeho názoru nesprávně v rozporu s právním řádem nepřiznal osvobození od soudních poplatků a že je mu bráněno v přezkumu tvrzeného zásahu, musí Nejvyšší správní soud trvat na závěr obsažených v rozsudku zdejšího soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66 (jehož účastníkem byl rovněž stěžovatel, přičemž jeho ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí byla Ústavním soudem odmítnuta usnesením ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. IV. ÚS 490/12), podle kterého *„příjem nejméně 72 000 Kč za rok, tj. cca 6000 Kč za měsíc, lze zpravidla považovat za příjem pohybující se při spodní hranici příjmu, u něhož zásadně nelze uvažovat o osvobození od soudních poplatků dosahující v jednotlivém případě výše dvou či tří tisíc Kč. Nelze tedy říci a priori, že u takového příjmu je osvobození od soudního poplatku vyloučeno, avšak na druhé straně nelze bez dalšího ani mít za to, že u tohoto příjmu má být osvobození (za splnění dalších podmínek) přiznáváno. Posouzení bude zpravidla záležet na dalších rozhodných okolnostech. Těmi jsou v případě stěžovatele zejména zdroj příjmů (dávky poskytované státem v hmotné nouzi) a okolnost, že tyto dávky jsou v určité míře účelově určeny, a to na úhradu bydlení stěžovatele a jeho obživu. Současně stěžovatel jako osoba invalidní ve třetím stupni (dříve plně invalidní) má minimální možnost zvýšit si svůj příjem vlastní prací. Není rovněž patrné, že by disponoval jakýmkoli významnějším majetkem. Kombinace výše uvedených okolností by zásadně měla vést k závěru opačnému, než k jakému dospěl krajský soud, tj. že stěžovateli osvobození od soudních poplatků, byť třeba jen zčásti, přiznat. U stěžovatele však existují zvláštní okolnosti, jež vedou k závěru, že v jeho případě, je namístě výjimečně využít oprávnění k soudnímu uvážení a osvobození od soudních poplatků mu výjimečně nepřiznat. Takové okolnosti zohlednil i krajský soud, byť to vyjádřil poněkud zavádějícím způsobem tak, že „(s)právní soudnictví nemůže být fórem, na kterém se budou (bezplatně) projednávat spory začasté soukromého původu“. Tímto zvláštním důvodem k odepření osvobození od soudního poplatku je povaha sporů, které stěžovatel před správními soudy v poslední době v mnoha případech vede. A k nim patří i projednávaná věc. Krajskému soudu i Nejvyššímu správnímu soudu je z jejich úřední činnosti známo, že stěžovatel vede s různými veřejnými institucemi*

množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů, které často pokračují jako spory soudní. V dané věci se jedná o spor týkající se žádosti stěžovatele o poskytnutí pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 12/03. Stěžovatel se se žádostí obrátil na Okresní státní zastupitelství v Českých Budějovicích. Podobného rázu jsou i jiné spory stěžovatele projednávané Nejvyšším správním soudem i soudy krajskými. Tyto spory přitom nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem stěžovatelovy životní sféry. Netýkají se, a to ani nepřímo, stěžovatelova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o spory vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý žalobce, za stěžovatele pravidelně nesl stát formou osvobozování od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím chudým osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně. Takovou povahu však předmětný spor nemá. Jde o poskytnutí pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce, přičemž ze žádných okolností neplyne, že by stěžovatel měl důvod vztahující se k jeho životní sféře, aby si uvedený dokument vyžádal. Stěžovatel má jistě právo snažit se takový dokument získat, avšak za existujících konkrétních okolností, z nichž je patrné, že předmětný spor nespadá do kategorie těch, které se týkají jeho životní sféry, je na místě mu výjimečně osvobození od soudních poplatků odepřít. Nejvyšší správní soud podotýká, že vyslovený právní názor nelze v žádném případě vykládat v tom smyslu, že by spory týkající se svobodného přístupu k informacím měly být pro účely rozhodování o osvobození od soudních poplatků vnímány jako spory častěji než jiné nespadající do kategorie sporů týkajících se životní sféry účastníků. Takové zobecňování nelze činit a každý spor je z tohoto hlediska nutno posuzovat přísně individuálně. Nicméně právě v oblasti svobodného přístupu k informacím je třeba, aby byly pečlivě zvažovány všechny aspekty tohoto ústavně zaručeného základního práva, jelikož jde o právo požadovat od povinných subjektů určitou činnost, a to zásadně bezplatně a v relativně krátkých lhůtách, což je může za určitých výjimečných okolností významně zatížit. Judikatura Nejvyššího správního soudu setrvale vychází z toho, že široce pojatý svobodný přístup k informacím ve veřejné sféře je jednou z nejefektivnějších cest k transparenci veřejné moci, k její všestranné, účinné a kontinuální veřejné kontrole a jedním z nástrojů snižujících možnosti jejího zneužívání. Na druhé straně však nelze přehlédnout, že kverulační, zjevně šikanózní, či dokonce pracovní kapacitu orgánů veřejné moci z různých důvodů cíleně paralyzující výkon tohoto práva může mít významné negativní důsledky, které za určitých okolností mohou popřít dokonce i smysl a účel práva na svobodný přístup k informacím. Jedním z nástrojů, jak zabránit zneužívání tohoto práva, a tím i jeho diskreditaci v očích veřejnosti i orgánů veřejné moci, proto musí být i citlivá regulace nadužívání tohoto práva v případech výše uvedených. Taková regulace může se za určitých okolností dít i cestou výjimečného odepření práva na osvobození od soudních poplatků. "

[18] Od této argumentace Nejvyšší správní soud nemá důvodu odchýlit se ani v posuzované věci, protože je příléhavá i pro stěžovatelovu kasační stížnost ze dne 31. 7. 2012. Z výše citovaného rozhodnutí ostatně vycházel Městský soud v Praze. Nejvyšší správní soud přitom považuje za správné, pokud krajské soudy vycházejí v obdobných případech z dřívějších rozhodnutí, které samy vydaly, nebo pokud se odvolají na

rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, neboť je tím naplňována zásada rovného zacházení a legitimního očekávání.

[19] Jak totiž Nejvyšší správní soud v případě stěžovatele nesčetněkrát uvedl, správní soudy jsou vázány svou rozhodovací praxí – ve vztahu k Nejvyššímu správnímu soudu srov. ustanovení § 17 odst. 1 s. ř. s., podle kterého se musí věc předložit rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu, pokud senát Nejvyššího správního soudu dojde k právnímu názoru odlišnému od právního názoru dříve zaujatého Nejvyšším správním soudem. Vázanost judikaturou (ustálenou rozhodovací praxí) však není absolutní, tj. soud se může od ní odchýlit, ovšem pouze za situace, kdy toto náležitě odůvodní. V nyní řešeném případě však Nejvyšší správní soud neshledává jakýkoli důvod odchýlit se od právních závěrů učiněných v rozsudku zdejšího soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, neboť dopadají na tu část předmětu řízení týkající se zákona o svobodném přístupu k informacím, přičemž na tomto závěru nemůže ničeho zpochybnit ani argumentace stěžovatele obsažená v kasační stížnosti.

[20] Jak Nejvyšší správní soud v případě stěžovatele uvedl již v rozsudku ze dne 31. 8. 2011, č. j. 6 Ads 76/2011 - 22, plní soudní poplatky rovněž i regulační funkci v tom smyslu, že mají omezit podávání neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů. Nepřiznáním osvobození od soudních poplatků není proto stěžovateli upíráno právo na přístup k soudu v případě sporů ohledně jeho práva na informace a práv vyplývajících ze zákona o soudech a soudcích, rovněž tím není zpochybňována jeho aktivní legitimace (neboť ta by byla řešena v usnesení o odmítnutí návrhu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) s. ř. s.), ani není zkoumáno, zda stěžovatelem tvrzený zásah podléhá soudnímu přezkumu či nikoli, ale je pouze vysloveno, že pokud stěžovatel hodlá užívat svého práva na přístup k soudu takovým způsobem, že brojí všemi možnými prostředky proti jakémukoli úkonu správního orgánu bez ohledu na to, aby zvážil smysluplnost a důvodnost svého počínání, je na místě trvat na tom, aby se podílel na úhradě nákladů spojených s vedením takového sporu, které musí být státem vynaloženy, prostřednictvím hrazení soudních poplatků.

[21] Ačkoli ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. sice hovoří o tom (jak správně upozorňuje stěžovatel), že osvobození od soudních poplatků nelze přiznat v případě zjevně neúspěšných návrhů, stěžovatel však přehlíží, že judikatura Nejvyššího správního soudu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66) vztahující se k stěžovateli stanovila, že je na místě pečlivě zvažovat otázku charakteru a množství jím vedených sporů, neboť osoby nemající dostatek finančních prostředků nemají institut osvobození od soudních poplatků zneužívat k vedení sporů dle své libosti. Pokud tedy určitá osoba vede desítky až stovky různých sporů, které se nedotýkají podstatných okolností její životní sféry, protože se ani nepřímo netýkají jejího majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, ale vyvěrají z jejího abnormálně zvýšeného zájmu o fungování veřejných institucí, je na místě, aby taková osoba nesla náklady takového řízení v podobě povinnosti platit soudní poplatek.

[22] Nejvyšší správní soud ze své vlastní evidenci (neboť každý soud musí vést spisovou službu v souladu se zákonem č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů) zjistil, že stěžovatel byl nebo je účastníkem přibližně 80 sporů vedených před zdejším soudem týkajících se práva na

přístup k informacím (celkově je přitom stěžovatel účastníkem přibližně 520 řízení vedených před Nejvyšším správním soudem). Celkově k datu rozhodování této věci bylo vedeno nebo je vedeno před Nejvyšším správním soudem cca 650 sporů týkající se práva na informace. Z toho vyplývá, že řízení vedená stěžovatelem tvoří přibližně 10% nápadu Nejvyššího správního soudu ohledně sporů týkajících se práva na informace.

[23] V případě takto abnormálně zvýšeného zájmu stěžovatele o informace je nutné zvažovat jeho právo na informace a zájem na kontrole veřejné moci na straně jedné, na druhou stranu je však nutné přihlédnout ke smysluplnosti jednotlivých sporů a k neúměrným počtům žádostí stěžovatele o informace, které povinné subjekty dle zákona o svobodném přístupu k informacím jsou schopny zahltit. Při rozhodování o nepřiznání osvobození od soudních poplatků v daném případě stěžovatele podle Nejvyššího správního soudu převáží to, že jeho žádost o informace popsaná městským soudem se nedotýká podstatných okolností stěžovatelovy životní sféry (neboť stěžovatel požaduje prošetření poskytování blížeji nespecifikovaných informací – viz. podání ze dne 29. 10. 2011) a že vede neúměrný počet takovýchto sporů vyvolaných jeho zájmem o veřejné záležitosti.

[24] Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje se závěrem městského soudu a závěrem obsaženým v rozsudku zdejšího soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, o tom, že osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím chudým osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž že má zajistit, aby v případech, kdy nemajetné osoby mají důvod vést soudní spor, protože jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry, nedostatek finančních prostředků nebránil v účinné soudní ochraně. Stěžovatel s tímto závěrem ve své kasační stížnosti ze dne 31. 7. 2012 nesouhlasí, ale nepředkládá zdejšímu soudu jakékoli argumenty o tom, že se věc dotýká jeho životní sféry, tj. že se jedná o věc pro něj při objektivním pohledu životně důležitou, a že je na místě, aby mu bylo přiznáno osvobození od soudních poplatků.

[25] Stěžovatel podle názoru Nejvyššího správního soudu nereflektuje skutečnost, že soudní řízení vedená podle s. ř. s. nepředstavují pokračování řízení vedená před správními orgány. Pokud např. v souladu s ustanovením § 17 zákona o svobodném přístupu k informacím mohou povinné subjekty požadovat pouze náhradu nákladů spojených s pořízením kopií, opatřením technických nosičů dat a s odesláním informací žadateli včetně mimořádně rozsáhlého vyhledávání informací, nemá tato otázka jakýkoli vliv na povinnost platit soudní poplatek za daný typ soudního řízení. Tím, že správní soudy trvají na placení soudních poplatků, případně rozhodují o osvobození od soudních poplatků, resp. neosvobození od soudních poplatků, postupují v souladu s právní úpravou regulující průběh soudního řízení před správními soudy a nezakazují stěžovateli domáhat se jeho práv v případě jeho žádostí o informace nebo práv podle zákona o soudech a soudcích. Otázka placení soudního poplatku patří mezi jednu z podmínek řízení, která musí být vyřešena před meritorním vyřešením věci. Při řešení této otázky se proto správní soud nevyjadřuje k důvodnosti žaloby ani neukončuje řízení z procesního důvodu (odmítnutí návrhu např. z důvodu nedostatku aktivní legitimace navrhovatele, soudní výluky).

[26] Jak bylo stěžovateli vysvětleno v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 3. 2012, č. j. 6 As 11/2012 - 21, byť stěžovateli formálně svědčí určité právo (např. podat žalobu nebo kasační stížnost), neznamená to, že mu musí být soudem meritorně vyhověno,

resp. že správní soud nebude trvat na splnění všech podmínek řízení. Pokud stěžovatel uplatňuje svá práva tím způsobem, že žádá poskytnutí velkého množství informací, které neurčitým způsobem vymezí, že nereflektuje příslušné postupy a výzvy správního orgánu, případně že odmítá vzít na vědomí, že rovněž za poskytnutí informací lze požadovat úhradu oprávněných nákladů v souladu s ustanovením § 17 zákona o svobodném přístupu k informacím, a pokud proti jakémukoli úkonu správního orgánu stěžovatel podává „různě označené“ opravné prostředky, případně žaloby, nelze než uzavřít, že stěžovatel vede „spory pro spory“, přičemž Nejvyšší správní soud považuje za spravedlivé, aby takové spory, které má stěžovatel právo vést, vedl s vědomí nákladů řízení v podobě soudních poplatků. Ostatně v daném případě, kdy stěžovatel tvrdí, že nebyla Ministerstvem spravedlnosti vyřízena stížnost na předsedu Krajského soudu v Českých Budějovicích, nepřipadá v úvahu postup zvolený stěžovatelem, tj. podání správní žaloby, ale je na místě domáhat se vyřízení stížnosti v rámci Ministerstva spravedlnosti.

[27] Není proto naplněn stěžovatel uplatněný kasační stížnost podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[28] těchto důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost proti usnesení městského soudu v souladu s ustanovením § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl.

IV. Náklady řízení

[29] O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s.; stěžovatel nebyl ve věci procesně úspěšný, proto nárok na náhradu nákladů řízení nemá, žalovanému pak podle obsahu soudního spisu žádné náklady nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. října 2012

JUDr. Bohuslav Hnízdil
předseda senátu